

ปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
ในชุมชน จังหวัดขอนแก่น
กรณีศึกษา: ชุมชนตำบลสะอาด อำเภอโนนสูง
จังหวัดขอนแก่น

อรอนงค์ พัวรัตนอรุณกร

อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
pornan@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจชุมชน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดขอนแก่น โดยทำการศึกษาในชุมชนตำบลสะอาด อำเภอโนนสูง จังหวัดขอนแก่น

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนตำบลสะอาดนั้นประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรกรรม อาชีพเสริมคือ รับจ้าง การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพทอเสื่อ กลุ่มแปรรูปอาหาร และยังมีกลุ่มการออมที่จัดตั้งขึ้นโดยชุมชนชื่อว่า “กองทุนสัจจะกองบุญวันละ 1 บาท จัดสวัสดิการผู้สูงอายุและชุมชนตำบลสะอาด” ซึ่งกลุ่มการออมนี้เป็บทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน 56 คน มีสัดส่วนเพศชายเท่ากับเพศหญิง ผู้สูงอายุสัดส่วนครึ่งหนึ่งปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว และครึ่งหนึ่งยังประกอบอาชีพอยู่ได้แก่ เกษตรกรรม ทอเสื่อ โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีความต้องการประกอบอาชีพ เพราะยังต้องการรายได้ไว้ใช้จ่ายและใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ โดยรายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับในปัจจุบันมาจากบุตรหลาน และเบี้ยยังชีพจากราชการ ซึ่งไม่พอเพียงกับรายจ่าย ในด้านการออมผู้สูงอายุสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งมีการออมในอดีตในรูปแบบฝากธนาคาร เก็บเองที่บ้าน สมาชิกสหกรณ์และสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ ส่วนการออมในปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการออมในรูปของกองทุนสัจจะกองบุญวันละ 1 บาท

จากการประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาดมีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง

และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนพบว่าปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ความต้องการประกอบอาชีพ รายได้ และการออมในอดีต

ดังนั้น เพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพที่เหมาะสมกับสุขภาพ วิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจและทรัพยากรในชุมชน สำหรับชุมชนนี้ก็คืออาชีพหัตถกรรม และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น และส่งเสริมให้ประชากรมีการออมก่อนอย่างเข้าสู่ผู้สูงอายุ โดยภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนในด้านต่างๆต่อไป

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ ปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต

Abstract

The study is aimed at studying the condition of community economy and studying the relationship between economic factors and quality of life of elderly in the community of Khon Kaen Province. The study was conducted in the community of Sa-aad Sub-district, Nampong District, Khon Kaen Province.

According to the economic condition of the community of Sa-aad Subdistrict, the main occupation of majority was farmer. They were also commissionaires as a supplementary occupation. There were also group forming for occupations such as mat weaving group and food processing group. Lastly, there was a money saving group founded by people in the community named “Kongtoon Sajja Kongboon Wan La Baht Jad Sawadikan Poo Soong A-yu Lae Chomchon Tambon Sa-aad (The One Baht a Day Faithful Fund for Elderly Welfare and Sa-aad Community” which played very important role in managing welfare for elderly in the community.)

From the study, it was revealed the fact about the subjects who were 56 elderly, men and women are equally proportioned, that half of them did not work anymore while other half was still working as farmers and mat weavers. Most of the elderly still wanted to work as they needed incomes to support expenses and they wanted to make use of their free time. At present, their incomes were from their children and pension from the government which was not sufficient. In terms of saving, in the past, almost half of the elderly had saving with banks, kept money by themselves at home, and was a member of cooperatives and funeral mutual aid insurance. As about saving at present, it is found that most elderly had a saving in the “The One Baht a Day Faithful Fund”

The quality of life of elderly was evaluated and found that the subjects of elderly in the community of Sa-add Sub-district had their quality of life at medium level. When the relationship between economic factors and quality of life was studied, it was found that the economic factors that were co-

related to quality of life of elderly at significant level 0.05 were occupation need, incomes, and past saving.

Consequently, to help elderly to have good quality of life in the community, government should support elderly to earn more income and have appropriate occupation for their health, lifestyle, economic and resource in the community. In the case of this community it is handicraft and occupations

related to local intellectual. It should be promoted that people have saving before entering old age and the government should play roles in further supports.

Key words: elderly, economic factors, quality of life

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทย ซึ่งประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนสูงขึ้นจากร้อยละ 5 ในปีพ.ศ. 2513 เป็นร้อยละ 9.5 ในปีพ.ศ. 2543 และจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 11.7 ในปีพ.ศ. 2554 ขณะที่ประชากรวัยเด็กจะมีสัดส่วนลดลงอย่างรวดเร็วจากร้อย

ละ 45.2 ในปีพ.ศ. 2513 เป็นร้อยละ 24.3 ในปีพ.ศ. 2543 และคาดว่าจะลดลงเป็นร้อยละ 21.0 ในปีพ.ศ. 2554 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบสัดส่วนคาดประมาณจำนวนประชากรจำแนกตามอายุกว้าง ปีพ.ศ. 2513-2554

ปี	ประมาณการ ประชากร (พันคน)	0-14 ปี	%	15-59 ปี	%	60 ปี +	%
2513	34,397	15,547	45.20	17,130	49.80	1,720	5.00
2533	54,548	15,944	29.23	34,589	63.41	4,015	7.36
2543	60,916	14,772	24.25	40,381	66.29	5,763	9.46
2549	65,233	14,792	22.68	43,594	66.83	6,847	10.50
2550	65,694	14,678	22.34	43,977	66.94	7,038	10.72
2552	66,598	14,390	21.61	44,677	67.08	7,531	11.31
2554	67,041	14,245	21.25	44,594	67.05	7,842	11.70

การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อทั้งกลุ่มผู้สูงอายุเอง และสังคมโดยรวม ซึ่งที่สุดแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมตามมาโดยเฉพาะผลกระทบต่อภาครัฐที่จะต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งทางด้านสาธารณสุข ด้านสวัสดิการสังคม ด้วยเหตุผลที่ว่ากลุ่มประชากรผู้สูงอายุ นอกจากจะต้องหยุดทำงานทำให้ขาดรายได้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันแล้ว ยังจะต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ อันเนื่องมาจากสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยอีกด้วย การที่ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย ส่งผลให้

ผู้สูงอายุต้องประสบกับปัญหาคุณภาพชีวิตตามมา ดังเช่นงานวิจัยของ นภาพร ชโยวรรณ มาลินี วงษ์สิทธิ์และจันทร์ทิพย์ แสงเทียนฉาย (2532) พบว่าปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุไทย ปัญหาความยากจนหรือด้านเศรษฐกิจและปัญหาสุขภาพ ซึ่งปัญหาทั้งสองนับว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นั่นคือหากภาวะสุขภาพไม่ดีก็อาจนำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันปัญหาด้านเศรษฐกิจก็มีผลต่อภาวะสุขภาพทั้งทางกายและใจของผู้สูงอายุได้เช่นเดียวกัน ซึ่งภาวะสุขภาพทั้งทางกายและใจ ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการมีคุณภาพชีวิต (Flangan, 1978 อ้างถึงใน สมจิตร แคนสีแก้วและคณะ, 2543)

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทางด้านการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการศึกษาในชุมชน ด้วยว่าปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดในการจัดบริการสวัสดิการสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพึ่งพาตนเอง (สมจิต แคนแก้วและคณะ, 2543) รวมถึงการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ (พ.ศ. 2550-2554) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจของชุมชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน

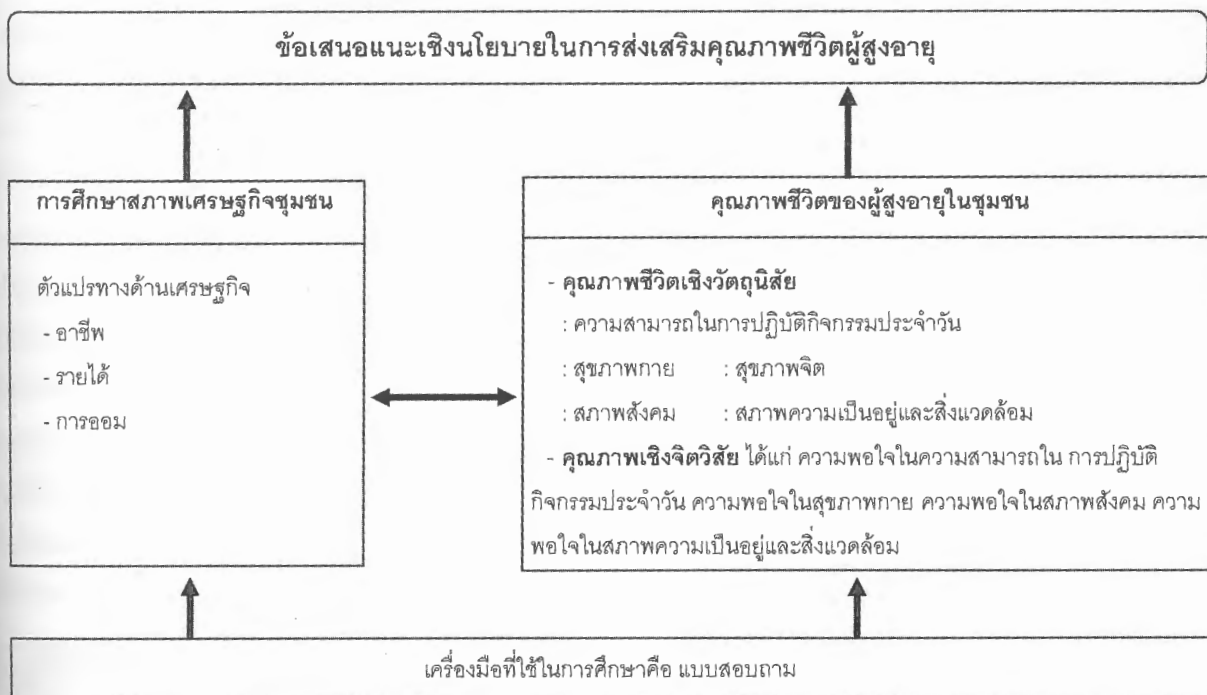
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลสภาพเศรษฐกิจชุมชนใช้ในการหาแนวนโยบายการช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
2. สามารถให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นการลดภาระของภาครัฐ

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษารั้วนี้ทำการศึกษาชุมชน ในตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
2. ผู้สูงอายุคือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
3. ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจที่ศึกษาได้แก่ อาชีพ รายได้ การออม

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาของ วราภรณ์ ศิริสว่าง ชไมพร ทวีศรี และชยันตร์ธร ปทุมานนท์ (2543) พบว่าความพอใจเพียงของ รายได้มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มี รายได้เพียงพอจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ เจียมจิต แสงสุวรรณ และคณะ (2537) สุวัฒน์ ศรีสรณ์ (2543) จินตนา ศรีธรรมมา (2539) และ พนิษฐา พานิชชีวะกุล (2537) ซึ่งรายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับส่วนใหญ่ ได้มาจากบุตรหลานและเงินออมที่เก็บไว้ (นภาพร ชโยวรรณ มาลินี วงษ์สิทธิ์และจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย, 2532) ซึ่งไม่ เพียงพอกับรายจ่าย ดังนั้น การประกอบอาชีพของผู้สูงอายุจึง เป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังเช่น ผล การศึกษาของ โกศล มีคุณ (2542) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังม ีความพร้อมและต้องการมีงานทำเชิงเศรษฐกิจ เพื่อให้มีรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้

ดังนั้น ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจทั้งสามตัวนี้ จึงน่าจะ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน ใน การศึกษาครั้งนี้

วิธีการศึกษา

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและสนทนากลุ่ม กลุ่มละ ประมาณ 10 คน โดยมีตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน 56 คน โดยใช้ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนของข้อมูล ทัวไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งครอบคลุมตัวแปร 3 ตัวที่ศึกษา ได้แก่ อาชีพ (เช่น การ ประกอบอาชีพในปัจจุบัน ความต้องการประกอบอาชีพ ลักษณะอาชีพที่เหมาะสม เป็นต้น) รายได้ (เช่น รายได้ที่ได้รับ ในปัจจุบัน แหล่งที่มาของรายได้ การใช้จ่าย ความพอเพียงของ รายได้ เป็นต้น) การออม (เช่น การออมในอดีต การออมใน ปัจจุบัน) และส่วนของแบบประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุซึ่ง ประกอบด้วยแบบวัดคุณภาพชีวิตเชิงอัตวิสัย ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน สุขภาพกาย สุขภาพจิต สภาพสังคม สภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม และแบบวัดเชิงจิตวิสัย ได้แก่ ความพอใจในความสามารถใน การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ความพอใจในสุขภาพกาย ความ

สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ อาชีพ รายได้ และ การออม ซึ่งตัวแปรทั้งสามก็มีผลต่อเนื่องกัน ดังนี้ พอใจในสภาพสังคม ความพอใจในสภาพความเป็นอยู่และ สิ่งแวดล้อม

นอกจากนั้น ในส่วนของข้อมูลปฐมภูมิยัง ประกอบด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับสภาพ ทัวไปของชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความคิดเห็น อื่นๆเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำข้อมูลทั่วไปมา วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลการประเมินคุณภาพ ชีวิตผู้สูงอายุแต่ละคน นำมาหาค่าคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในแต่ละข้อ และนำคะแนนดิบมาแปลงเป็นค่าคะแนนมาตรฐานที (T-Score) (โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุม วัน, 2550) โดยใช้สูตร

$$T = 50 + 10Z$$

$$Z = \frac{X - \bar{X}}{S.D.}$$

เมื่อ X = ค่าคะแนนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

นำค่าคะแนนที่มาจัดระดับคุณภาพชีวิต โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ คุณภาพชีวิตดี (ค่าคะแนนที่ 60 คะแนนและสูงกว่า) คุณภาพชีวิตปานกลาง (ค่าคะแนนที่ 40-59 คะแนน) และ คุณภาพชีวิตต่ำ (ค่าคะแนนที่ 39 คะแนนและต่ำกว่า)

จากนั้น นำระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมาทดสอบ ความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ และการออม โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) χ^2 และ ทดสอบขนาดความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์สถิติ Contingency Coefficient (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549)

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}}$$

ถ้า $C = 0$

แสดงว่าตัวแปรทั้งสองนั้นเป็นอิสระกัน

ถ้า C เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันมาก

$$n = \text{จำนวนข้อมูลตัวอย่างทั้งหมด}$$

ภาพทั่วไปของชุมชนตำบลสะอาด

ตำบลสะอาดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2430 อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 82 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 51,250 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีลำห้วยเสื่อเดิน ไหลผ่านหมู่บ้าน ทิศเหนือติดกับ ตำบลดงเมืองแอม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดขอนแก่น ทิศใต้ติดกับ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทิศตะวันออกติดกับ ตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลบ้านดง อำเภอบุรบดี จังหวัดขอนแก่น

ตำบลสะอาดมีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 2,270 หลังคาเรือน 9,653 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่พูดภาษาไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ ประชากรชายจำนวน 4,805 คน ประชากรหญิงจำนวน 4,848 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ทำนา ทำไร่และเลี้ยงสัตว์ ส่วนอาชีพเสริมคือ รับจ้าง และมีกลุ่มมวลชนจัดตั้งต่างๆที่จัดตั้งโดยคนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร กลุ่มทอเสื่อ จักสาน กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มคัดปลอดสารพิษ เป็นต้น

หน่วยธุรกิจต่างๆในตำบลได้แก่ ปิมน้ำมันและแก๊ส 10 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง โรงสี 23 แห่ง ร้านค้า 73 แห่ง สหกรณ์ 1 แห่ง

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาข้อมูลสภาพเศรษฐกิจชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนตำบลสะอาด ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ทำนา ทำไร่และเลี้ยงสัตว์ ส่วนอาชีพเสริมคือ รับจ้าง และมีกลุ่มอาชีพทอเสื่อ

กซึ่งทำสำหรับใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของตำบล เมื่อว่างเว้นจากการทำนาชาวบ้านแต่ละหลังคาเรือนจะนำดินก่อกำไล้ได้ตามลำห้วย มาอัดทอเป็นผืนเสื่อหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า การดำสาด

นอกจากนั้นชุมชนตำบลสะอาดยังมีการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือโครงการ “กองทุนสัจจะกองทุนวันละ 1 บาท จัดสวัสดิการผู้สูงอายุและชุมชนตำบลสะอาด” ซึ่งเป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในท้องถิ่น เพื่อให้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ก่อให้เกิดรายได้และลดรายจ่าย โดยการให้ชุมชนช่วยเหลือชุมชน หรือการพึ่งพาตนเอง ได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2549 โดยมีหน่วยงานภาครัฐคือ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น เข้ามาริเริ่มให้กลุ่มทำโครงการ “สัจจะการออมวันละหนึ่งบาท” หรือที่ชุมชนตำบลสะอาดใช้ชื่อว่า “กองทุนสัจจะกองทุนวันละ 1 บาท จัดสวัสดิการผู้สูงอายุและชุมชน ตำบลสะอาด” โดยเริ่มแรกมีสมาชิกจำนวน 817 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มาจากกลุ่มผู้สูงอายุเดิมที่รวมตัวกันอยู่แล้ว โดยสมาชิกต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนเดือนละ 30 บาท โดยมีระเบียบกองทุนที่สมาชิกในชุมชนกำหนดขึ้นเอง

ปัจจุบันปี พ.ศ.2551 มีสมาชิกทั้งหมด 1,399 คน โดยมีทั้งผู้สูงอายุและคนในชุมชน มีเงินกองทุนออมทั้งสิ้น 240,000 บาท (มิถุนายน พ.ศ.2551)

- **หลักการและระบบกองทุน** การสร้างกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงและความเป็นอยู่ที่ดีตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของคนทุกกลุ่ม มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในสวัสดิการทุกด้าน บนฐานวัฒนธรรมภูมิปัญญา การร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมในทุกระดับ โดยมีระบบกองทุนดังนี้

- 1) มีหน้าที่จัดสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิก
- 2) เป็นการรวมตัวของคนในหมู่บ้าน ชุมชน ตำบลด้วยความสมัครใจ
- 3) มีระบบการออมบุญ เพื่อให้สมาชิกลดรายจ่ายจ่ายสัจจะกองทุนวันละบาท

4) มีการสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหรือจากรัฐบาล

5) มีคณะกรรมการบริหารจัดการ จากการเลือกของสมาชิกและองค์กรภาคีหนุนช่วย

- วัตถุประสงค์ของกองทุน

1) เพื่อจัดตั้งสัจจะกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและชุมชน ช่วยเหลือสมาชิก ในเรื่อง เจ็บป่วย จัดสวัสดิการรายเดือนและเสียชีวิต

2) เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับคน พัฒนาค้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร ครอบงำชีวิตในระยะยาว

3) เพื่อพัฒนาสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ไทย และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความมั่นคงในชีวิตของคนในสังคมไทย

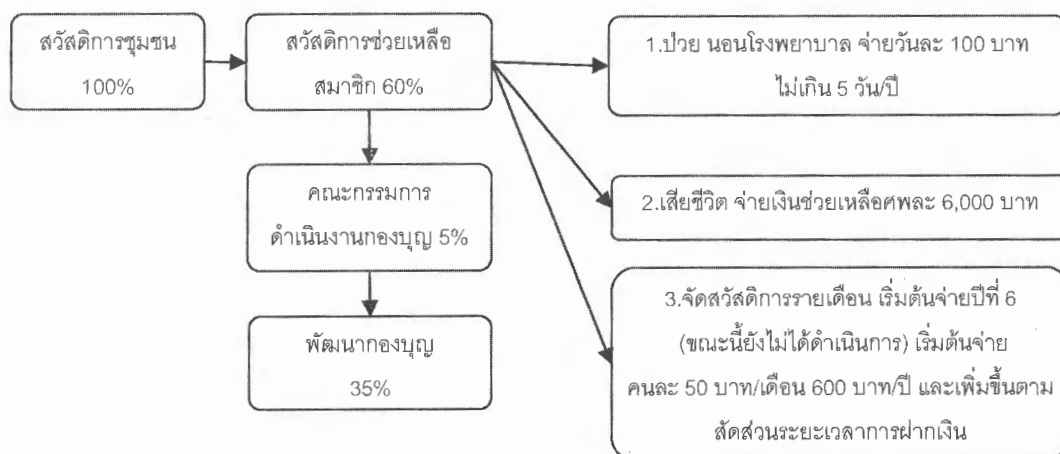
- สวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกระยะเริ่มต้น โดยสมาชิกจะได้รับสิทธิคุ้มครอง ได้รับสวัสดิการชุมชนของกองทุน เมื่อเป็นสมาชิกได้ 6 เดือน (180 วัน) ในกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

สัจจะวันละ 1 บาท จัดสวัสดิการชุมชน 100%

แบ่งเป็น

- จัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิก 60%
- คณะกรรมการดำเนินงานกองทุน 5%
- พัฒนากองทุน 35%

สวัสดิการระยะเริ่มต้น 3 เรื่อง

ภาพที่ 1 การจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกสัจจะกองทุน

2. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน 56 คน เป็นผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน โดยส่วนใหญ่มีอายุ 71 ปีขึ้นไป (คิดเป็นร้อยละ 51.8) รองลงมาคือช่วงอายุ 66-70 ปี (คิดเป็นร้อยละ 25.0) และช่วงอายุ 60-65 ปี (คิดเป็นร้อยละ 23.2) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (คิดเป็นร้อยละ 66.1) และอาศัยกับครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 5 คน ซึ่งเป็นลักษณะ

ของชุมชนในชนบทส่วนใหญ่ยังมีลักษณะครอบครัวที่เป็นครอบครัวใหญ่คือ ผู้สูงอายุอาศัยกับบุตรหลาน

โดย
องกอง
ต่าง ๆ
100%

อาชีพในอดีตของผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรม (คิดเป็นร้อยละ 92.9) ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนพบว่าสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนตำบลสะอาดมีแหล่งน้ำ (ลำห้วยเสือเต้น) ในการทำการเพาะปลูก คนในชุมชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย รับจ้างจักสาน เป็นต้น

ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยังคงประกอบอาชีพอยู่ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ซึ่งจากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของชุมชนตำบลสะอาดพบว่า ชุมชนมีการรวมกลุ่มอาชีพทอดเล็ก ซึ่งวัตถุประสงค์หรือการใช้ทอดเล็กได้มาจากลำห้วยเสือเต้นซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติของชุมชนนั่นเอง โดยเมื่อสอบถามถึงความต้องการประกอบอาชีพในปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 64.3 ยังต้องการประกอบอาชีพถึงแม้จะมีอายุมากแล้ว โดยให้เหตุผลว่า ต้องการมีรายได้เพื่อใช้จ่าย (คิดเป็นร้อยละ 30.4)

ตารางที่ 2 อาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

อาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	ความถี่	ร้อยละ
เกษตรกรรม	24	27.0
หัตถกรรม	40	44.9
บริการสังคม	10	11.2
รับจ้าง/ ลูกจ้าง	1	1.1
ค้าขาย	5	5.6
ศิลปวัฒนธรรม	8	9.0
งานบริหาร	1	1.1
รวม	89	100.0

รองลงมาคือ ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (คิดเป็นร้อยละ 25.3) และผู้สูงอายุมีความคิดว่าตนเองยังมีความสามารถและประสบการณ์ที่จะประกอบอาชีพได้ (คิดเป็นร้อยละ 16.5) ต้องการมีสังคมกับบุคคลอื่นจะได้ไม่เหงา (คิดเป็นร้อยละ 10.1) ไม่ต้องการเป็นภาระบุตรหลาน (คิดเป็นร้อยละ 6.3) และอื่นๆ อีกร้อยละ 11.4 ได้แก่ ดึกว่าอยู่เฉยๆ การทำงานเป็นการออกกำลังกาย และถ้าไม่ทำงานจะทำให้ไม่สบาย เป็นต้น ส่วนผู้สูงอายุที่เหลืออีกร้อยละ 35.7 ไม่ต้องการประกอบอาชีพในปัจจุบันเนื่องจาก มีปัญหาสุขภาพ (คิดเป็นร้อยละ 41.0) ต้องการพักผ่อน (คิดเป็นร้อยละ 35.9) และมีภาระต้องดูแลบุตรหลานอีกร้อยละ 23.1

ส่วนอาชีพที่ผู้สูงอายุคิดว่าเหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาดจากผลการศึกษา พบว่าคือ อาชีพหัตถกรรม (คิดเป็นร้อยละ 44.9) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้นำชุมชนที่ให้ความคิดเห็นว่าอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาด คือ อาชีพที่เกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน เช่น การทำพานบายศรีสู่ขวัญ การจักสาน (ทอเสื่อ สานแห สานข้อง) เนื่องจากเป็นอาชีพที่ผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถอยู่แล้ว แต่ปัญหาที่พบคือ รายได้ที่ได้จะ ได้รับไม่แน่นอน ไม่ใช่รายได้ประจำ รองลงมาคืออาชีพเกษตรกรรม (คิดเป็นร้อยละ 27.0) ซึ่งเป็นอาชีพเดิมของผู้สูงอายุ บริการสังคม (คิดเป็นร้อยละ 11.2) ศิลปวัฒนธรรม (คิดเป็นร้อยละ 9.0) ค้าขาย (คิดเป็นร้อยละ 5.6) อาชีพรับจ้าง/ ลูกจ้างและงานบริหารมีสัดส่วนเท่ากัน (คิดเป็นร้อยละ 1.1) ดังแสดงในตารางที่ 2

ด้านระดับรายได้ต่อเดือนที่ผู้สูงอายุได้รับในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ มีรายได้ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท และระดับรายได้ 1,0001 - 5,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 85.2)

โดยรายได้ส่วนใหญ่ที่ผู้สูงอายุได้รับมาจากบุตรหลาน (คิดเป็นร้อยละ 56.8) รองลงมาคือได้รับจากเบี้ยยังชีพจากทางราชการ (คิดเป็นร้อยละ 27.8) ส่วนรายได้ที่มาจากการประกอบอาชีพ รายได้จากเงินออมและค่าเช่าบ้าน/ ค่าเช่าที่ดิน และรายได้อื่นๆ อีกได้แก่ สานแห เงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 16.0 เท่านั้น (ตารางที่ 3)

โดยรายได้ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุนำมาใช้จ่ายด้านอาหาร (คิดเป็นร้อยละ 30.1) รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในการทำบุญ/ งานพิธี (คิดเป็นร้อยละ 25.4) ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ(คิดเป็นร้อยละ 22.0) (ตารางที่ 4)

ซึ่งจากการศึกษาพบว่ารายได้ไม่พอเพียงกับรายจ่าย และเมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุยังคงต้องพึ่งพาจากบุตรหลานและความช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งหากในอนาคตสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากกว่าวัยแรงงาน ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุซึ่งขาดที่พึ่งพา และภาครัฐก็จะต้องรับภาระมากขึ้นในการให้ความช่วยเหลือทางด้านสวัสดิการต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ

ตารางที่ 3 แหล่งที่มาของรายได้

แหล่งที่มาของรายได้	ความถี่	ร้อยละ
การประกอบอาชีพในปัจจุบัน	8	9.9
เงินออม	1	1.2
ได้รับจากบุตรหลาน	46	56.8
ค่าเช่าบ้าน/ ที่ดิน	1	1.2
เบี้ยยังชีพ	22	27.2
อื่นๆ	3	3.7
รวม	81	100.0

ตารางที่ 4 การใช้จ่ายของผู้สูงอายุ

การใช้จ่ายของผู้สูงอายุ	ความถี่	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร	52	30.1
ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรหลาน	31	17.9
ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ	38	22.0
ค่าใช้จ่ายในการทำบุญ/ งานพิธี	44	25.4
อื่นๆ	8	4.6
รวม	173	100.0

ในการออมในอดีต (ช่วงอายุระหว่าง 15 - 59 ปี) ผู้สูงอายุร้อยละ 55.4 ไม่มีการออมเงิน และอีกร้อยละ 44.6 ส่วนใหญ่มีการ

ในรูปแบบการฝากธนาคารและสมาชิกสหกรณ์

ด้านการออมในปัจจุบัน พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ 85.7 มีการออม ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของกองทุน สัจจะกองบุญวันละ 1 บาท (คิดเป็นร้อยละ 70.7) ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งโดยชุมชนเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในกองทุนโดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ รูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การฝากธนาคาร สมาชิกสหกรณ์ เก็บออมเองไว้ที่บ้าน สมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ (คิดเป็นร้อยละ 29.3)

3. ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน

พบว่าระดับคุณภาพชีวิตทั้งคุณภาพชีวิตเชิงวัตถุวิสัย ได้แก่ ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านสภาพสังคม ด้านสภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย ผู้สูงอายุในชุมชนมีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง ในทุกๆด้าน ดังแสดงในตารางที่ 5 จึงสามารถสรุปได้ว่าผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาคมีคุณภาพชีวิตปานกลาง

ตารางที่ 5 ค่าคะแนนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านต่างๆ

คุณภาพชีวิตด้านต่างๆ	ค่าคะแนนดิบ				ค่าคะแนนมาตรฐานที่		ระดับคุณภาพชีวิตเฉลี่ย
	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	คะแนนเฉลี่ย	S.D	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	
คุณภาพชีวิตเชิงวัตถุวิสัย							
1. ด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	17	24	23.3	1.4	4	55	ปานกลาง
2. ด้านสุขภาพกาย	15	26	22.2	3.1	27	62	ปานกลาง
3. ด้านสุขภาพจิต	5	12	9.8	2.0	26	61	ปานกลาง
4. ด้านสภาพสังคม	14	27	23.4	3.2	21	61	ปานกลาง
5. ด้านสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม	12	18	16.4	1.1	12	64	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย	9	21	20	2.1	-2	55	ปานกลาง

4. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน

เศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาค ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ความต้องการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ

ระดับรายได้ในปัจจุบันของผู้สูงอายุ และการออมในอดีตของผู้สูงอายุ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาด

ปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจ	Chi Sq.	(Sig.)	Contingency Coefficient
1. ความต้องการประกอบอาชีพ	7.861	0.017	0.351
2. ระดับรายได้ในปัจจุบัน	29.420	0.001	0.587
3. การออมในอดีต	8.676	0.011	0.366

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Contingency Coefficient ซึ่งแสดงถึงขนาดความสัมพันธ์แสดงว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาดมากที่สุดคือระดับรายได้ในปัจจุบัน รองลงมาตามลำดับคือ การออมในอดีตและความต้องการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

1. สรุปผลการศึกษา สภาพเศรษฐกิจของชุมชนตำบลสะอาดนั้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม อาชีพเสริมคือ รับจ้าง การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพทอเสื่อ และมีกลุ่มการออมที่จัดตั้งขึ้นโดยชุมชนชื่อว่า “กองทุนสัจจะกองบุญวันละ 1 บาท จัดสวัสดิการผู้สูงอายุและชุมชนตำบลสะอาด” ซึ่งกลุ่มการออมนี้มีบทบาทอย่างสำคัญในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน 56 คน มีสัดส่วนเพศชายเท่ากับเพศหญิง ผู้สูงอายุสัดส่วนครึ่งหนึ่งปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว และครึ่งหนึ่งยังประกอบอาชีพอยู่ได้แก่ เกษตรกรรม ทอเสื่อ โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีความต้องการประกอบอาชีพ เพราะยังต้องการรายได้ไว้ใช้จ่ายและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยรายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับในปัจจุบันมาจากบุตรหลาน และเบี้ยยังชีพจากทางราชการ ซึ่งไม่พอเพียงกับรายจ่าย ในด้านการออมผู้สูงอายุสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งมีการออมในอดีตในรูปแบบฝากธนาคาร เก็บเองที่บ้าน สมาชิกสหกรณ์และสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ ส่วนการออมในปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการออมในรูปแบบกองทุนสัจจะกองบุญวันละ 1 บาท

จากการประเมินคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสะอาดมีระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนพบว่าปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจ

ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ความต้องการประกอบอาชีพ รายได้ และการออมในอดีต

2. อภิปรายผลการศึกษา ปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจคือ รายได้ เป็นปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาจากขนาดความสัมพันธ์ซึ่งมีขนาดความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตค่อนข้างมาก (ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานองนาพร ชโยวรรณ มาลินี วงษ์สิทธิ์และจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย, 2532) แต่จากผลการศึกษาพบว่า รายได้ส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุได้รับมาจากบุตรหลาน และเบี้ยยังชีพจากทางราชการ ดังนั้น จึงเป็นปัญหาที่ควรตระหนักว่า ในอนาคตโครงสร้างประชากรไทย ประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยเด็กจะมีสัดส่วนลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบต่องานกลุ่มผู้สูงอายุเองที่จะขาดผู้พึ่งพา และที่สุดแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมตามมา โดยเฉพาะผลกระทบต่อนโยบายที่จะต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งทางด้านสาธารณสุข ด้านสวัสดิการสังคมที่ต้องจัดให้แก่ประชากรผู้สูงอายุ

ดังนั้น แนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีรายได้ใช้จ่ายเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุและเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้คือ การส่งเสริมอาชีพและส่งเสริมการออมในอดีต ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า เป็นปัจจัยอีกสองปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชุมชนยังต้องการและมีความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ (ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของโกศล มีคุณ, 2542 และสุริยา นุ้ยจันทร์, 2530) แต่ควรเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับประสบการณ์ ความสามารถ สุขภาพ และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่าอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

อันดับลสะอาคือ อาชีพหัตถกรรมต่างๆ ได้แก่ การทอเสื่อ กสานแห สานข้อง และอาชีพที่เกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ การทำพานบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งอาชีพเหล่านี้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจชุมชนและทรัพยากรในชุมชน แต่ปัญหาที่ประสบในปัจจุบันคือ รายได้ของผู้สูงอายุรับจะเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน

สำหรับด้านการออม ชุมชนตำบลสะอาดมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการออมคือ “กองทุนสัจจะกองบุญวันละ 1 บาท จัดสวัสดิการผู้สูงอายุและชุมชนตำบลสะอาด” ซึ่งถือว่าเป็นโครงการหนึ่งที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุและสมาชิกกองทุน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งยังเป็นการส่งเสริมการออมสำหรับประชากรวัยอื่นๆที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุ อันจะเป็นการเตรียมความพร้อมเมื่อก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุ โครงการนี้จึงถือเป็นโครงการที่ดีที่ชุมชนอื่นๆ ควรจะนำไปเป็นต้นแบบ และสร้างเป็นเครือข่ายเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนในกองทุนมากขึ้นเพื่อจัดสวัสดิการให้หลากหลายครอบคลุมวงจรชีวิตมากขึ้น ดังเช่นโครงการว่า “สัจจะวันละ 1 บาท เพื่อทำสวัสดิการภาคประชาชน” โดยครูชบ ยอดแก้ว จังหวัดสงขลา ได้มีการดำเนินงานและพัฒนากองทุนเป็นเครือข่ายหลายตำบลในจังหวัดสงขลา (ปี 2548 จำนวน 57 ตำบล) (วัฒนชัย มะโนมะ-ย, ม.ป.ป.) และมีสวัสดิการหลายอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล ช่วยเหลืออุปถัมภ์ ทุนการศึกษา สาธารณภัย ช่วยบุคคลทุพพลภาพผู้ยากไร้และคนชรา และสวัสดิการเงินบำนาญ เป็นต้น (สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ม.ป.ป.) แต่ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐ ควรเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมและสานต่อโครงการให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีอาชีพที่เหมาะสมกับประสบการณ์ ความสามารถ

สุขภาพ และสภาพเศรษฐกิจชุมชน เหมาะสมกับวิถีชีวิตและทรัพยากรในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้พึ่งพาตนเองได้

2) สำหรับชุมชนตำบลสะอาดนี้อาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุคือ หัตถกรรม การทอเสื่อ กสานข้อง ดังนั้น ภาครัฐควรให้การสนับสนุน โดยให้ความรู้เรื่องการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และหาตลาดจำหน่ายสินค้า และควรให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3) ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการออมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุในรูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละอาชีพ แต่ละชุมชน เพื่อให้มีรายได้ไว้ใช้จ่ายเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ เช่น รูปแบบสหกรณ์ รูปแบบการออมกับสถาบันการเงิน โดยให้มีความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินกับชุมชน ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เข้าร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น ดังเช่น ชุมชนตำบลสะอาดได้ใช้รูปแบบการออมที่เหมาะสมคือ กองทุนสัจจะกองบุญวันละ 1 บาท จัดสวัสดิการผู้สูงอายุและชุมชนตำบลสะอาด เป็นต้น

2. ข้อจำกัดการศึกษาและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษานับต่อไป

1) จำนวนตัวอย่างผู้สูงอายุการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนเพียง 56 คน และศึกษาเพียงชุมชนเดียวดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนตัวอย่างและศึกษาในชุมชนอื่นๆต่อไป

2) ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจชุมชน

3) ควรมีการศึกษาถึงระดับการออมและรูปแบบการออมที่เหมาะสม ในประชากรวัยทำงาน ที่ประกอบอาชีพต่างๆ ทุกๆอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพอิสระเนื่องจากรายได้ที่ได้รับเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน จึงมีความเสี่ยงในเรื่องของรายได้ที่ได้รับ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการออมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกศล มีคุณ. (2542). รายงานวิจัย เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านอาชีพ เศรษฐกิจและกฎหมาย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จินตนา ศรีธรรมมา. (2539). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบท จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เจียมจิต แสงสุวรรณและคณะ. (2537). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหมู่บ้านม่วงหวาน จังหวัดขอนแก่น. วารสาร คณะพยาบาลศาสตร์, 16(2), 22-29.
- นภาพร ชโยวรรณ, มาลินี วงษ์สิทธิ์ และจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย. (2532). สรุปผลการวิจัยโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนัญชา พานิชชีวะกุล. (2537). การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่เป็นสหมิติสำหรับผู้สูงอายุในชนบท. วิทยานิพนธ์ ส.ค., มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2550). คะแนนมาตรฐานที (T-Score). สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2551, จาก <http://pretest.satitpatumwan.ac.th/Tscore.aspx>
- วรารักษ์ ศิริสว่าง ชไมพร ทวีศรีและชยันต์ธร ปทุมานนท์. (2543). รูปแบบการดำรงชีวิต คุณภาพชีวิตและความต้องการของผู้สูงอายุในชนบท. วารสารวิชาการสาธารณสุข, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 ม.ค. - มี.ค., 71-79.
- วัฒนชัย มะโนมะยา. (ม.ป.ป.). รู้จักสังกะวันละ 1 บาท เพื่อทำสวัสดิการภาคประชาชน. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2551, จาก <http://www.southhpp.org/paper/493>
- สุริรา น้อยจันทร์. (2530). การศึกษาบทบาทของครอบครัวไทในการดูแลผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ อ้างถึงใน โกศล มีคุณ. (2542). รายงานวิจัย เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านอาชีพ เศรษฐกิจและกฎหมาย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมจิต แคนสีแก้ว และคณะ. (2543). รายงานวิจัย เรื่อง ชุมชนช่วยชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวัฒน์ ศรีสรจักร. (2543). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุชนบท จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสุขภาพศึกษา, ปีที่ 23 เล่มที่ 84, 76-90.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). กรอบยุทธศาสตร์ การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2549, จาก <http://social.nesdb.go.th/nesdbsoc/pages/showpage.aspx?file=web&id=home>.
- สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ม.ป.ป.). โครงการ ปฏิบัติการนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ กรณีศึกษา: กองทุนสังกะวันละ 1 บาท เพื่อทำสวัสดิการภาคประชาชน. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2551, จาก http://www.southhpp.org/index.php?file=p-1bath&cat_id=p1bath&PHPSESSID=218370290fddc8b519cd69c33bcdfe61
- อรอนงค์ พัวรัตนอรุณกร. (2550). โครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: ศูนย์สนับสนุนการวิจัย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2550.
- Flangan, J. (1978). A research approach to improving our quality of life. *American Psychologist*, 33 (2), 138-147. อ้างถึงใน สมจิต แคนสีแก้วและคณะ. (2543). รายงานวิจัย เรื่อง ชุมชนช่วยชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.